

ГОЛОВНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо особливостей створення, діяльності та реєстрації товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю

Управління державної реєстрації

відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів

Чернігів 2018

Щодо укладення корпоративного договору

З набранням чинності 17 червня 2018 року нового Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06 лютого 2018 року № 2275-VIII (далі – Закон № 2275-VIII) запроваджується нове поняття - корпоративний договір. Цей договір укладається між учасниками товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю (далі - товариство) у письмовій формі і допоможе при вирішенні питання розподілу повноважень між учасниками. Такий договір є безвідплатним. Корпоративним договором може бути передбачена процедура купівлі та продажу частки у статутному капіталі (її частини), а також визначено у яких випадках таке право виникає. Корпоративний договір можна визначати як частину статуту. Зміст договору не підлягає оприлюдненню і є конфіденційним, якщо інше не визначено статутом або законом. Зазначене не стосується випадків, коли стороною договору є держава, територіальна громада, державне або комунальне підприємство або юридична особа, у статутному капіталі якої 25 і більше відсотків прямо або опосередковано належить державі або територіальній громаді. В таких випадках договір оприлюднює відповідна юридична особа. Учасники, які є сторонами такого корпоративного договору можуть самостійно визначити строк дії цього договору.

Раніше можливості укладання корпоративного договору не було.

Щодо видачі безвідкличної довіреності з корпоративних прав

На виконання або забезпечення виконання зобов'язань учасника, який є стороною корпоративного договору, може видаватись безвідклична довіреність. Ця безвідклична довіреність підлягає нотаріальному посвідченню. Така довіреність є дійсною до виконання мети, для якої її було видано, і може бути скасована лише за згодою її представника або у випадках, які прямо передбачені цією довіреністю.

Припинення такої довіреності відбувається у разі припинення зобов'язання, для виконання або забезпечення виконання якого вона видана.

У разі, якщо виникне спір, то безвідклична довіреність може бути скасована лише судом.

Щодо укладення договору про створення товариства

Ще одним нововведенням є договір про створення товариства. Якщо товариство створюється двома і більше особами, то у разі необхідності визначення взаємовідносин між ними щодо створення товариства може укладатись договір про створення товариства у письмовій формі. Цей договір може встановлювати порядок заснування товариства, умови здійснення спільної діяльності щодо створення товариства, розмір статутного капіталу кожного з учасників, строки та порядок внесення вкладів та інші умови.

Зверніть увагу, що всі ці питання переважно стосуються проміжку часу між прийняттям рішення про створення товариства та завершенням формування статутного капіталу. Законом № 2275-VIII строк дії цього договору обмежується моментом державної реєстрації товариства, якщо інше не передбачено самим договором. Зважаючи на коло питань, яке регулює договір, рекомендуємо визначити строк дії «до завершення формування статутного капіталу товариства».

Наголошуємо на тому, що договір не є заміною рішення про створення товариства, а лише дозволяє письмово зафіксувати порядок дій під час створення товариства, визначити роль кожного з засновників в цьому процесі.

Крім того договір про заснування товариства не є установчим документом. Подання цього договору при державній реєстрації товариства не є обов'язковим.

Раніше в законодавстві не містилося можливості укладання договору про створення товариства.

Щодо установчих документів товариства

Законом № 2275-VIII були зменшені вимоги до змісту статуту та визначено лише 3 пункти, які обов'язково повинні міститися у статуті: повне та скорочене (за наявності) найменування товариства; органи управління товариством, їхня компетенція, порядок прийняття ними рішень; порядок вступу до товариства та виходу з нього. Крім того, в статуті товариства можуть міститися і інші відомості, які не суперечать закону.

Раніше у статуті товариства повинна була обов'язково зазначатися інформація про розмір статутного капіталу, розмір часток та склад учасників товариства. На сьогодні вказана інформація відображається виключно в Єдиному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр).

Перша редакція статуту повинна бути підписана всіма учасниками товариства, справжність підписів учасників обов'язково нотаріально засвідчена.

Також, що стосується змін до статуту товариства та першої редакції статуту товариства, створеного в результаті реорганізації, то вони підписуються учасниками товариства, які голосували за рішення про внесення таких змін чи про затвердження першої редакції статуту або особою, уповноваженою на це органом, який прийняв таке рішення, якщо це передбачено статутом. Справжність підписів учасників або уповноваженої особи теж засвідчується нотаріально.

Раніше вимоги щодо нотаріального засвідчення справжності підписів учасників товариства при створенні юридичної особи не було.

Крім того, повідомляємо, що до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» вносяться зміни щодо пакету документів для проведення

державної реєстрації змін до відомостей про розмір статутного капіталу, розміри часток у статутному капіталі чи склад учасників товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю.

Подаються такі документи:

1. заява про державну реєстрацію змін до цих відомостей;
2. документ про сплату адміністративного збору;
3. один із таких відповідних документів:

а. рішення загальних зборів учасників товариства про визначення розміру статутного капіталу та розмірів часток учасників (справжність підписів учасників, які голосували за відповідне рішення потребує нотаріального засвідчення). Документи подаються товариством;

б. рішення загальних зборів учасників товариств про виключення учасника з товариства (справжність підписів учасників, які голосували за відповідне рішення потребує нотаріального засвідчення). Документи подаються товариством;

в. заява про вступ до товариства (справжність підпису на документі засвідчується нотаріально). Разом з таким документом подається доказ набуття права на спадщину або доказ правонаступництва (оригінал документа або його копія, вірність якої засвідчена нотаріально або тим, хто видав документ). Якщо відповідно до статуту товариства вимагається згода інших учасників на вступ до товариства, подається також така згода, справжність підписів на якій засвідчується нотаріально. Документи подаються спадкоємцем чи правонаступником учасника товариства;

г. заява про вихід з товариства (справжність підписів на документі засвідчується нотаріально). Якщо відповідно до закону або статуту товариства вимагається згода інших учасників на вихід з товариства, подається також така згода, справжність підписів на якій засвідчується нотаріально. Документи подаються учасником, який виходить з товариства, або його спадкоємцем чи правонаступником;

г. акт приймання – передачі частки (частини частки) у статутному капіталі товариства (справжність підписів на документі засвідчується нотаріально). Одночасно може бути надана довідка про формування резервного капіталу товариства. Документи подаються особою, яка набула частку (частину частки) у статутному капіталі товариства, або особою, яка передала її;

д. судові рішення, що набрало законної сили, про визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства. Документи подаються позивачем;

е. судові рішення, що набрало законної сили, про стягнення з (повернення з володіння) відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі товариства. Документи подаються позивачем.

Якщо у випадках, передбачених законом (смерть учасника, реорганізація тощо), таке рішення приймається без урахування голосів учасника у зв'язку з настанням певної обставини, подається також доказ настання такої обставини

(оригінал документа або його копія, вірність якої засвідчена нотаріально або тим, хто видав документ).

Крім того, у разі проведення державної реєстрації змін до відомостей Єдиного державного реєстру щодо виключення або виходу учасника (спадкоємця або правонаступника) товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю, а також пов'язаних з переданням (набуттям) частки (частини частки) у статутному капіталі самому товариству з обмеженою та додатковою відповідальністю, державний реєстратор одночасно вносить запис про зменшення розміру статутного капіталу на розмір відповідної частки (частини частки) у статутному капіталі. Ця норма не застосовується, якщо товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю, яке набуває частку (частину частки) у своєму статутному капіталі, разом із заявою про державну реєстрацію надасть довідку про формування резервного капіталу у розмірі, який відповідно до закону допускає володіння часткою (частиною частки) у своєму статутному капіталі.

Саме у день проведення державної реєстрації змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною складу учасників товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю або зміною розмірів їхніх часток, суб'єкт державної реєстрації повинен видати (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення) виписку з Єдиного державного реєстру заявнику, товариству, особам, які були зазначені у цьому реєстрі як учасники товариства до проведення реєстраційної дії, та особам, які зазначені у цьому реєстрі як учасники товариства після проведення реєстраційної дії. Якщо суб'єкту державної реєстрації відома електронна пошта осіб, яким надсилається ця виписка, він у той самий день додатково надсилає копію виписки зазначеним особам електронною поштою.

З приводу видачі виписок повідомляємо, що листом від 26 червня 2018 року № 2830/10.4-12 Державне підприємство «Національні інформаційні системи» повідомило Головному територіальному управлінню юстиції у Чернігівській області про те, що в діючому програмному забезпеченні Єдиного державного реєстру, яке було передане 01.07.2016 Державному підприємству «НАІС», формування виписки з Єдиного державного реєстру під час проведення реєстраційної дії про внесення змін до реєстраційної справи суб'єкта господарювання відбувається не в усіх випадках, а лише у разі державної реєстрації змін до тих відомостей, зокрема, про юридичну особу, що містяться у виписці з Єдиного державного реєстру.

А оскільки відповідно до пункту 1 розділу VII Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 10.06.2016 № 1657/5, виписка з Єдиного державного реєстру не містить відомостей про засновників/учасників юридичної особи, то, відповідно, після проведення державної реєстрації змін до відомостей про засновників/учасників юридичної особи, сформуванню виписку з Єдиного державного реєстру технічно неможливо.

Крім того Державне підприємство «НАІС» повідомило, що наразі підприємство здійснює розробку нового програмного забезпечення Єдиного державного реєстру, в якому після проведення будь-якої реєстраційної дії, зокрема, пов'язаної зі зміною відомостей про засновників/учасників юридичної особи, формування виписки буде здійснюватися за допомогою програмних засобів Єдиного державного реєстру.

Тому, відповідно до підпункту 1 пункту 3 наказу Міністерства юстиції України від 18.11.2016 № 3268/6 «Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», до повного впровадження програмного забезпечення Єдиного державного реєстру, створеного відповідно до Закону про реєстрацію, надання послуг у сфері державної реєстрації здійснюється відповідно до законодавства до допомогою діючого програмного забезпечення Єдиного державного реєстру.

У разі якщо під час розгляду заяви та документів для державної реєстрації державним реєстратором встановлено наявність зареєстрованих у Єдиному державному реєстрі інших пакетів документів для державної реєстрації щодо цього самого суб'єкта, наступний пакет документів розглядається після проведення державної реєстрації або зупинення розгляду чи відмови в такій реєстрації на підставі заяви та документів, зареєстрованих в Єдиному державному реєстрі.

Також ще з'явилась нова підстава для відмови у державній реєстрації, а саме подання статуту товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю, зі змінами, прийнятими без врахування голосів, які припадають на частку померлого учасника товариства.

Якщо певним особам має надсилатися виписка з Єдиного державного реєстру, розмір адміністративного збору збільшується на добуток 0,01 прожиткового мінімуму для працездатних осіб та кількості таких осіб (у 2018 році розмір такого адміністративного збору за одну виписку становить 20 грн.).

Звертаємо увагу на те, що адміністративний збір не справляється за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, фізичну особу - підприємця та громадське формування, що не має статусу юридичної особи, у тому числі змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із законами.

У разі якщо законами визначено строк для проведення у відповідність до них, адміністративний збір не справляється при внесенні змін до відомостей, у тому числі змін до установчих документів, у строк, визначений цими законами.

А тому, протягом одного року з моменту набуття чинності Законом № 2275-VIII, а саме з 17 червня 2018 року по 17 червня 2019 року товариства мають право привести свої статuti у відповідність до вимог Закону № 2275-VIII безкоштовно.

Щодо статутного капіталу товариства

Тепер при створенні нового товариства учасники будуть зобов'язані сформувати статутний капітал товариства у повному обсязі протягом 6 місяців з дати державної реєстрації, якщо інше не встановлено статутом.

Раніше, при створенні нового товариства учасники були зобов'язані сформувати статутний капітал товариства у повному обсязі протягом 1 року з дати державної реєстрації, якщо інше не було встановлено статутом.

Важливо, що Закон також нарешті скасовує заборону на конвертацію заборгованості у частку у статутному капіталі товариства.

Крім того, Закон № 2275-VIII передбачає можливість збільшення статутного капіталу товариства не лише за рахунок додаткових вкладів учасників (за рішення загальних зборів учасників), але й за рахунок нерозподіленого прибутку. При цьому, Закон № 2275-VIII встановлює переважне право учасників на здійснення додаткових вкладів, тоді як треті особи зможуть здійснювати додаткові вклади лише після реалізації учасниками свого переважного права. Також Закон № 2275-VIII передбачає можливість укладення договору між товариством та учасником та/або третьою особою про внесення додаткового вкладу.

Раніше була можливість збільшення статутного капіталу товариства лише за рахунок додаткових вкладів учасників.

Щодо зменшення статутного капіталу – Закон № 2275-VIII зменшує строк, протягом якого до товариства можуть звернутись кредитори, яких було повідомлено про зменшення капіталу. Із набранням чинності Закону № 2275-VIII такий строк становитиме 30 днів.

Раніше законодавство прямо не визначало такий строк, але передбачало, що рішення про зменшення статутного капіталу набирає чинності через 3 місяці з дати державної реєстрації саме з метою захисту інтересів кредиторів.

Щодо переходу частки до спадкоємця або правонаступника учасника товариства

У разі смерті або припинення учасника товариства його частка переходить до спадкоємця чи правонаступника без згоди учасників товариства.

Раніше у разі смерті або припинення учасника товариства його частка переходила до спадкоємця чи правонаступника обов'язково за згодою учасників товариства.

У разі смерті, оголошення судом безвісно відсутнім або померлим учасника – фізичної особи чи припинення учасника – юридичної особи, частка якого у статутному капіталі товариства становить менше 50 відсотків, та якщо протягом року з дня закінчення строку для прийняття спадщини, встановленого законодавством, спадкоємці (правонаступники) такого учасника не подали заяву про вступ до товариства відповідно до закону, товариство може

виключити учасника з товариства. Таке рішення приймається без врахування голосів учасника, який виключається. Якщо частка такого учасника у статутному капіталі товариства становить 50 відсотків або більше, товариство може приймати рішення, пов'язані з ліквідацією товариства, без врахування голосів цього учасника.

Звертаємо увагу, що норми вищевказаного абзацу набирають чинності через один рік з дня набрання чинності Законом № 2275-VIII, тобто з 17 червня 2019 року.

Щодо виходу учасника з товариства

На сьогодні процедура виходу учасника зі складу учасників товариства не вимагає проведення загальних зборів учасників товариства для прийняття відповідного рішення про вихід. Це стосується учасників товариства, частка яких у статутному капіталі становить менше 50 відсотків. Для державної реєстрації виходу зі складу учасників товариства учасник, який виходить з товариства, подає державному реєстратору заяву про вихід з товариства, справжність підпису на якій засвідчується нотаріально.

Якщо частка у статутному капіталі учасника товариства становить 50 або більше відсотків, то він може вийти з товариства тільки за згодою інших учасників. Для проведення відповідної реєстрації виходу зі складу учасників товариства, окрім заяви про вихід зі складу учасників товариства, додатково подається згода інших учасників товариства, справжність підписів яких нотаріально засвідчується. При цьому, передбачена виплата учаснику вартості його частки. Вартість частки учасника визначатиметься на підставі ринкової вартості сукупності всіх часток учасників та пропорційно до розміру частки такого учасника. Також одночасно з реєстрацією виходу державний реєстратор вносить запис про зменшення розміру статутного капіталу на розмір відповідної частки у статутному капіталі.

З дня проведення державної реєстрації виходу учасника зі складу учасників товариства він вважається таким, що вийшов.

Раніше учасник товариства міг вийти зі складу учасників товариства лише повідомивши учасників про свій вихід за три місяці до виходу (якщо інший строк не було передбачено статутом) і виплачувалась учаснику вартість частини майна, пропорційної його частці у статутному капіталі товариства.

Щодо управління товариства

Ще одною із новел Закону № 2275-VIII є створення наглядової ради товариства як органу управління. Наглядова рада створюється для контролю та регулювання діяльності виконавчого органу. Створення наглядової ради не є обов'язковою вимогою.

Раніше вищим органом управління товариства були лише загальні збори учасників и можливості створення наглядової ради не було.

Звертаємо увагу ще на те, що Закон № 2275-VIII передбачає три категорії питань, прийняття рішень з яких вимагає різної кількості голосів:

- більшість (50%+1 голосів від загальної кількості голосів усіх учасників);
- $\frac{3}{4}$ голосів від загальної кількості голосів усіх учасників, та
- одностайне голосування, що вимагається, наприклад, при оцінці негрошового вкладу учасника, перерозподілу часток між учасниками та ін.

Крім того, Законом № 2275-VIII вводиться ще таке голосування, як заочне. Учасник товариства може взяти участь у загальних зборах учасників шляхом надання свого волевиявлення щодо голосування з питань порядку денного у письмовій формі. Справжність підпису учасника товариства на такому документі повинна бути обов'язково нотаріально засвідчена.

Голос учасника товариства зараховується до результатів голосування з кожного окремого питання, якщо текст документа дозволяє визначити його волю щодо безумовного голосування «за» чи «проти» відповідного рішення з питання порядку денного. Такий документ долучається до протоколу загальних зборів учасників та зберігається разом із ним.

Також рішення загальних зборів учасників може бути прийнято шляхом опитування. Ініціатором проведення опитування може бути будь-який учасник товариства або виконавчий орган, якщо інше не встановлено статутом товариства.

Статутом товариства можуть бути передбачені вимоги до засвідчення волевиявлення учасників під час опитування, у тому числі необхідність нотаріального засвідчення справжності підпису учасника товариства.

Щодо кількості учасників товариства

Новим Законом № 2275-VIII скасувались обмеження щодо кількості учасників товариства. Відтепер товариство може мати більше 100 осіб. Це надасть можливість змінити організаційно-правову форму акціонерним товариствам на товариства.

Раніше кількість учасників товариства не могла перевищувати 100 осіб. Якщо кількість учасників перевищувала цю кількість товариство підлягало перетворенню на акціонерне товариство протягом одного року, а зі спливом цього строку - ліквідації у судовому порядку, якщо кількість його учасників не зменшиться до встановленої межі.

Додатково повідомляємо, що з 17 червня 2018 року Закон України «Про господарські товариства» втратив свою чинність у частині, що стосується товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю.